

Otroci v prvi vrsti

Zakaj otroci nočejo biti v prvi vrsti? Ker tisti, ki sedijo v prvi vrsti, ne morejo klepetati? Ker jih učitelj takoj opazi? Ker so pogosteje poklicani pred tablo? Verjamem, da je to za nekatere otroke neprijetno, ampak... Obstajajo tudi otroci, ki jim prva vrsta prinese še kaj dosti hujšega. Njim je sicer dovoljeno klepetati in nikoli jih nihče ne pokliče pred tablo. Nebesa? Ne, pekel! **Ti otroci dejstvo, da so v prvi vrsti, največkrat plačajo z življenjem.** Če pa imajo srečo, pa »zgolj« z uničenim otroštvom in vseživljenjskimi posledicami. Govorim seveda o **prvih bojnih vrstah.**

Si lahko predstavljate, da morate nekoga ubiti? Si lahko predstavljate, da morate nekoga ubiti pri rosnih dvanajstih letih? Jaz si ne. Mnogi otroci pa si ~~lahko~~ morajo. Namesto, da bi iz otroških oči sijala igrivost, v njih vidimo paranojo, obup in krvoločnost. Ko dobi otrok v roke kalašnikov, ne izgubi le varnosti, pač pa tudi samo otroštvo. S tem, ko jih prisilijo v oboroženo bojevanje, otroci izgubijo zaupanje v odrasle, avtoriteto in v celotno kulturo.

Vojaške skupine otroke ugrabijo na različnih mestih – pogosto v šoli ali med spanjem. Nekateri rekrutirajo takoj za tem, ko so ti priča poboju njihovih staršev. Spet drugi otroci pa se vojaškim skupinam priključijo sami, ker se jim zdi privlačno orožje ali ker občudujejo pogum vojakov. Ko spoznajo, da življenje otroka – vojaka ni niti malo podobno njihovim pričakovanjem, je navadno že prepozno. Postali so del morilskega stroja. Bojevanje pa ni edini način uporabe oz. bolje rečeno zlorabe teh otrok – koristijo jih tudi za vohune, spolne sužnje in celo živi ščit. V nekaterih kulturah je med otroci – vojaki kar 40 % deklic. Otroci so izkoriščani predvsem za »kanon futr«. Včasih se otroci vojskujejo s puškami, ki so večje od njih samih, drugod pa imajo posebno, za otroke prilagojeno (t.j. manjše in lažje) orožje. Pa tudi sicer je v mnogih državah prevladuje orožje, ki ga je zelo enostavno uporabljati. Prototipičen primer takega orožja je kalašnikov – puška, ki jo je sposoben uporabljati praktično vsak otrok.

Indoktrinacija oz. »pot iz dečka oz. deklice do stroja za ubijanje« je sestavljena iz več groznih postopkov. **Zelo pogosto jih npr. silijo snifati »brown-brown« (mešanica kokaina in smodnika), redno morajo jemati čudežen tabletko »za energijo«..., kar ne zmanjšuje le njihove varnosti, pač pa tudi svobode gibanja in predvsem mišljenja.** Pod vplivom psihoaktivnih snovi lahko celo otroci streljajo preko vsake meje discipline, razuma in logike. Da bi jih spodbudili k temu, pa uporabljajo še različne tehnike pranja možganov. Spreminjanje nedolžnih otroških bitij v hladnokrvne morilce ni tako težko, saj so otroci zelo ranljivi in dojemljivi za vplivanje. Med najbolj grozne postopke učenja hladnokrvnega ubijanja gotovo sodi siljenje otrok k ubijanju njihovih lastnih sorodnikov in prijateljev. Podobno kot dandanes marsikje po svetu otroke spreminjajo v krvoločne vojake, so že pred stoletji počeli Turki. Ugrabljeni mlade fante so vzgojili v janičarje, ki so bili pozneje njihovi najboljši vojaki. Otroci se tako pogosto borijo, ne da bi točno vedeli, čemu. Vedo le to, da se niso borili zase. Večina bivših otrok – vojakov po koncu spopadov ne obsoja ene ali druge strani, pač pa pravijo, da so oboji imeli enako prav. In enako narobe. Dodaten ton nesmiselnosti vojskovanja otrok pa pokaže dejstvo, da redki otroci – vojaki po končanih spopadih živijo v državi, v kateri oz. za katero so se bojevali.

Že v uvodu sem omenjal šolo. Ta je, takoj za nasiljem, najpogostejša tema prostih risb otrok, ki so (bili) vojaki. Medtem ko v t.i. razvitem svetu precej otrok in mladostnikov obupuje nad dejstvom, da mora obiskovati šolo, je prav to – možnost obiskovanja šole – največje hrepenenje otrok, ki so namesto v šolo poslani na bojno polje in namesto zvezka v roke dobijo kalašnikov. **Zato ni presenetljivo, da si šole želijo vsaj tako močno, kot »zahodni« otroci igre in zabave.** Možnost obiskovanja šole, bi tem otrokom prinesla novo upanje – upanje zase in za skupnost. Upanje, da njihovo življenje ne bo več vsakodneveni boj za preživetje.

V zadnjih letih končno na problem otrok – vojakov postaja pozorna širša javnost. Pomemben zagon je temu dala Mednarodna konferenca za zaščito in nudenje pomoči v vojnih prizadetih otrokom, ki je bila leta 2000 v kanadskem Winniepegu, a pri nas žal ni preveč odmevala (za razliko od vseh mogočih in nemogočih rumenih novičk). Kanada ni bila samo organizatorica te konference, pač pa je tudi sicer med tistimi državami, ki problemu otrok – vojakov posvečajo največ pozornosti in truda. Poleg Združenih narodov (ki so podpisali številne dogovore o varovanju otrokovih pravic in prepovedi vojskovanja otrok) obstaja še nekaj institucij (npr. CSI – Child Soldiers Initiative), ki so si za cilj zadale zreducirati oz. odpraviti vojskovanje otrok. **Nekateri ta boj primerjajo z borbo za odpravo suženjstva v 19. stoletju.** Samo upamo lahko, da bo prizadevanje ljudi in organizacij uspešno. Za pomemben uspeh lahko štejemo določitev, da je rekrutiranje otrok za vojake od leta 2002 obravnavano kot vojni zločin. Vseeno pa se lahko vprašamo, zakaj so to določilo sprejeli šele takrat. Prav tako se moramo zavedati, da je pot do odprave vojskovanja otrok še zelo dolga. Po različnih ocenah se trenutno bojuje kar 250 do 300 tisoč otrok – vojakov. Podatki Združenih narodov in različnih nevladnih organizacij kažejo, da so otroke prisilili v vojskovanje v vsaj 30 državah, od tega v 19 v zadnjem letu. Po nekaterih podatkih naj bi otroke – vojake uporabljalo kar 40 % oboroženih skupin na svetu, od tega polovica (torej 20 % vojaških skupin) celo otroke, mlajše od 10 let.

Pozornost je seveda treba posvetiti tudi otrokom, ki so že bili udeleženi v vojaških spopadih. Poleg povečane ranljivosti, uničenega otroštva ipd. se je potrebno vprašati tudi, kaj se dogaja oz. se bo dogajalo z njimi. Obstaja namreč precejšnja verjetnost, da jih bodo vojaške enote sčasoma ponovno mobilizirale in tako nadaljevale z nečloveškim odnosom. Da pa ne bom povsem črnogled – nekateri (žal so bolj izjeme kot pravilo) bivši otroci – vojaki, so uspeli premagati sovraštvo do lastne preteklosti in so celo zbrali toliko moči v sebi, da se zdaj sami borijo proti vključevanju otrok v vojaške spopade.

Samo od sebe se poraja vprašanje, kako preprečiti to trpljenje. Največkrat sledi odgovor, da mi pa že nismo odgovorni za početje afriških lokalnih vojaških voditeljev. Evropejci pa že ne! Pa smo! **Večina orožja – tudi zloglasni kalašnikov – se proizvede v državah Evropske unije.** Amnesty International v svojem poročilu o prodaji orožja postavlja smiselno vprašanje, ali EU ne more ali pa noče ustaviti dotoka orožja kršiteljem. Morda so dobički od prodaje preprosto previsoki ... A vendar – denar nikoli ne bi smel biti več vreden od človeških življenj! Kaj bi torej lahko storili? Lahko bi npr. prepovedali tovarne, ki izdelujejo orožje otroške velikosti oz. če pogledamo širše – lahko bi bolj podrobno nadzirali proizvodnjo in prodajo orožja nasploh. Verjamem, da imajo ljudje na ustreznih položajih še mnogo boljše ideje. Vsekakor pa velja, da če hočemo nekaj spremeniti, moramo ukrepati; predpogoj za »akcijo« pa je, da se problema sploh zavedamo in o njem govorimo - upam, da bo tudi ta članek vsaj malo pripomogel k temu ...

Klemen Čeligo